

Guvernul României
Prim-ministru
Nr.5/55923/2015

București

DOMNULUI PREȘEDINTE AL CURȚII CONSTITUȚIONALE
AUGUSTIN ZEGREAN

În conformitate cu dispozițiile art.30 alin.(1) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, republicată, vă transmitem, alăturat, punctul de vedere al Guvernului, în dosarul Curții Constituționale nr.1497D/2015, al cărui obiect îl constituie soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 3 alin. (1) și (2) lit. a) și b), art.42 alin.(1) și (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr.80/2013 privind taxele judiciare de timbru, precum și ale art.8 alin.(3) din Ordonanța de urgență a guvernului nr.51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă.

Din încheierea Tribunalului București Secția a III-a civilă pronunțată în ședința publică din 05.10.2015, în dosarul nr. 10096/3/2014, rezultă că fost invocată excepția de neconstituționalitate a prevederilor enunțate întrucât, după cum arată, acestea încalcă dispozițiile art. 4 alin. (2), art. 15, art. 16 alin. (1) și art. 21 alin. (1) și (2) din Constituția României, republicată.

Cu privire la prezenta excepție de neconstituționalitate, arătăm următoarele:

1.Modificarea cadrului legal de desfășurare a procesului civil prin adoptarea Codului de procedură civilă, precum și punerea în aplicare a noilor instituții reglementate prin prevederile Codului civil, au impus revizuirea cu celeritate a legislației în materia taxelor judiciare de timbru, astfel încât aceasta să reflecte noua structură și dinamică a procesului civil, noile garanții procedurale acordate părților pentru asigurarea unui proces echitabil.

Astfel cum a fost subliniat de altfel și în instrumentul de prezentare și motivare a Ordonanței de urgență nr. 80/2013, neadoptarea urgență a unor soluții

legislative în acest sens ar fi condus la conservarea unui sistem de taxare neadaptat în raport cu întreaga evoluție în plan legislativ, cu liniile trasate prin regândirea sistemului juridic românesc, odată cu adoptarea noului Cod civil și a noului Cod de procedură civilă.

Orice întârziere în asanarea și sistematizarea legislației în materia taxelor de timbru era de natură să determine menținerea nepermisă a neconcordanțelor între prevederile legale în această materie cu prevederile noilor Coduri, prin perpetuarea acelor norme a căror abrogare era imperios necesară, fiind perimate sau chiar în contradicție cu noul cadru normativ.

Așadar, actul normativ supus controlului de constituționalitate prevede o serie de soluții menite să preîntâmpine apariția oricăror inconveniente de natură să aducă atingere garanțiilor constituționale referitoare la liberul acces la justiție, precum:

- simplificarea formalităților premergătoare depunerii cererii de chemare în judecată, prin **eliminarea timbrului judiciar**, accesoriu taxei judiciare de timbru, care în reglementarea anterioară presupunea un efort suplimentar pentru achiziționare, din partea justițiabililor;

- instituirea unui sistem special de taxare pentru o serie de situații și proceduri **nou reglementate în cele două Coduri**: procedura ordonanței de plată, soluționarea cererilor cu valoare redusă, procedura divorțului, reglementarea recursului ca o cale extraordinară;

- adaptarea prevederilor legale privind taxele judiciare de timbru la dispozițiile Codului de procedură civilă referitoare la **procedura regularizării cererii de chemare în judecată**;

- **echilibrarea sistemului de taxe sub aspectul cuantumului**, prin apropierea celor două categorii majore - cele în quantum fix și cele stabilite în funcție de valoarea cererii - prin diminuarea acestora din urmă (a taxelor procentuale), taxe al căror quantum era considerabil în vechea reglementare;

- simplificarea și **clarificarea unor aspecte controversate sau soluționate neunitar în practica judiciară** și valorificarea soluțiilor unor recursuri în interesul legii precum și a unor soluții doctrinare;

- **regândirea sistemului de taxare a căilor de atac ordinare și extraordinare, în conformitate cu configurația dată prin noua reglementare procesual-civilă**, precum și pentru responsabilizarea justițiabilului față de folosirea corectă a căilor de atac, în limitele stricte și conform scopului acestor căi de atac;

- creșterea numărului cazurilor de restituire a taxelor judiciare de timbru și reglementarea procedurii și a competenței de soluționare a cererilor de restituire;

- aplicarea unui sistem mai echitabil de sancționare în cazul unor acțiuni cu mai multe capete de cerere insuficient timbrate (potrivit noii reglementări, nu se mai anulează acțiunea în întregul ei, ci doar capetele de cerere netimbrate corespunzător).

Totodată, Curtea Constituțională a României, examinând numeroasele excepții de neconstituționalitate ridicate de părți în timpul soluționării cererilor acestora deduse judecării, a statuat cu valoare de principiu că **dispozițiile art. 21 din Constituție nu instituie nicio interdicție cu privire la taxele în justiție, fiind legal și normal ca justițiabilii care trag un folos nemijlocit din activitatea desfășurată de autoritățile judecătorești să contribuie la acoperirea cheltuielilor acestora.**

Mai mult, în virtutea dispozițiilor constituționale ale art. 56 alin. (1), potrivit căroră „Cetățenii au obligația să contribuie, prin impozite și prin taxe, la cheltuielile publice”, plata taxelor și a impozitelor reprezintă o obligație constituțională a cetățenilor. În acest sens, Curtea a subliniat că **echivalentul taxelor judiciare de timbru este integrat în valoarea cheltuielilor stabilite de instanța de judecată prin hotărârea pe care o pronunță în cauză, plata acestora revenind părții care cade în pretenții.**

Curtea de la Strasbourg, în jurisprudența sa constantă, amintește că art. 6 alin. 1 din Convenție garantează fiecărei persoane dreptul ca o instanță să îi determine drepturile și obligațiile civile. Astfel, se consacră un „drept la tribunal”, din care dreptul de acces, mai precis dreptul de a se adresa unei instanțe în materie civilă, nu constituie decât un aspect. Cu toate acestea, „dreptul la un tribunal” nu este absolut. El poate face obiectul unor limitări, de vreme ce, prin însăși natura sa, reclamă reglementare din partea statului, care urmează a alege mijloacele pe care le va folosi în acest scop¹. În această privință, Curtea amintește că nu a negat niciodată că **interesul unei bune administrări a justiției poate justifica impunerea unei restricționări financiare a accesului unei persoane la un tribunal**².

1 CurteaEDO Hotărârea din 24 mai 2006 în Cauza Weissman și alții împotriva României

2 CurteaEDO, Tolstoy-Miloslavsky c. United Kingdom, hotărâre citat mai sus, pag. iulie 1995;

Astfel, asigurarea egalității părților în fața justiției și a liberului acces la justiție cuprinde și componenta privitoare la cheltuielile judiciare, în care se regăsesc taxa judiciară de timbru și timbrul judiciar - aspect tranșat definitiv atât de Curtea Constituțională a României³, care a fost sesizată cu numeroase excepții de neconstituționalitate a prevederilor Legii nr. 146/1997 referitoare la taxa judiciară de timbru, cât și de Curtea de la Strasbourg⁴. Cu toate că plata taxei judiciare de timbru și a timbrului judiciar nu reprezintă o ingerință în dreptul de acces liber la justiție, aspectul fiscal al acestui drept fundamental a fost tratat în legislația noastră urmărindu-se menținerea unui raport rezonabil de proporționalitate, avându-se în vedere faptul că, atât textele constituționale, cât și cele convenționale lasă statelor o marjă de apreciere în ceea ce privește întinderea și limitele acestor drepturi.

Această marjă de apreciere este inerent legată de scopul instituirii acestor obligații de plată, buna funcționare a justiției, ca serviciu public, implicând și descurajarea eventualelor tendințe de exercitare abuzivă a dreptului de acces la justiție.

Totodată, instanța de contencios constituțional a statuat că, plata taxelor judiciare de timbru fiind o condiție legală pentru începerea proceselor civile, obligația la plata anticipată a acestor taxe (în unele cazuri până la un termen ulterior, stabilit de instanța judecătorească) este justificată, ca și sancțiunea anulării acțiunii sau cererii, în caz de neplată a acestora. De altfel, contribuția justițiabilului poate fi recuperată la cererea acestuia, în temeiul art. 453 din Codul de procedură civilă, de la partea care cade în pretenții. Așadar, regula este cea a timbrării acțiunilor în justiție, excepțiile fiind posibile numai în măsura în care sunt stabilite de legiuitor. Totodată, potrivit dispozițiilor art. 90 alin. (1) din Codul de procedură civilă, cel care nu este în măsură să facă față cheltuielilor pe care le presupune declanșarea și susținerea unui proces civil, fără a primejdui propria sa întreținere sau a familiei sale, poate beneficia de asistență judiciară, în condițiile legii speciale privind ajutorul public judiciar.

3 Decizia Curții Constituționale nr. 393 din 13 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 332 din 19 mai 2010; Decizia Curții Constituționale nr. 1.587 din 19 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 65 din 28 ianuarie 2010; Decizia Curții Constituționale nr. 808 din 19 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 428 din 23 iunie 2009;

4 Curtea EDO, Kreuz c. Poloniei, hotărâre din 19 iunie 2001; Curtea EDO, Alt Mouhoub c. Franței, din 28 octombrie 1998; Curtea EDO, Kreuz c. Poloniei, hotărâre din 19 iunie 2001; Curtea EDO Hotărârea din 24 mai 2006 în Cauza Weissman și alții împotriva României;

În plus, prin prevederile art. 34 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 a fost corectată soluția din vechea reglementare, fiind prevăzut un sistem mai echitabil de sancționare în cazul unor acțiuni cu mai multe capete de cerere insuficient timbrate. Astfel, avantajul noii reglementări este acela că acțiunea nu se mai anulează în întregul ei, ci doar capetele de cerere netimbrate corespunzător.

2. În ceea ce privește excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 8 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008, precizăm următoarele:

Prin Decizia nr. 657 din 11 mai 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 405 din 17 iunie 2010, Curtea de contencios constituțional a reținut că prevederile art. 8 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 stabilesc acordarea unui ajutor public judiciar în formele prevăzute de lege, fără nicio discriminare, acelor persoane care îndeplinesc condițiile legale. În cuprinsul aceleiași decizii Curtea subliniază că textele legale criticate sunt în concordanță cu dispozițiile art. 21 și art. 24 din Constituție, precum și cu art. 6 și art. 13 din Convenție, având în vedere că atât accesul la justiție, cât și dreptul la apărare sunt asigurate tuturor persoanelor beneficiare ale ajutorului public de stat. Mai mult, atât prevederile legale criticate, cât și ordonanța în întregul ei constituie o garanție suplimentară a accesului efectiv la justiție, mai ales pentru persoanele aflate în situațiile menționate în cuprinsul ordonanței de urgență.

Totodată, în jurisprudența sa constantă în materie Curtea Constituțională arată că în Hotărârea din 19 iunie 2001, pronunțată în Cauza Kreuz împotriva Poloniei, paragraful 59, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a estimat că, dacă din punctul de vedere al art. 6 paragraful 1 din Convenție, executarea obligației de a asigura un drept efectiv de acces la un tribunal nu înseamnă pur și simplu absența unei ingerințe, ci necesită măsuri pozitive din partea statului, acest lucru nu înseamnă niciun drept necondiționat de a obține un ajutor judiciar gratuit din partea statului în materie civilă și nici dreptul la o procedură gratuită în această materie,

În plus, arătăm că dispozițiile art. 8 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 prevăd că ajutorul public judiciar se poate acorda și în alte situații, proporțional cu nevoile solicitantului, în cazul în care costurile certe sau estimate ale procesului sunt de natură să îi limiteze accesul efectiv la justiție, inclusiv din cauza diferențelor de cost al vieții dintre statul membru în care acesta își are domiciliul sau reședința obișnuită și cel din România. Or, aceste dispoziții

permit instanței de judecată să individualizeze acordarea acestui ajutor în funcție de nevoile reale ale solicitantului .

De asemenea, aspectele ce țin de modul de aplicare și interpretare a normelor criticate nu pot fi convertite în vicii de constituționalitate menite să justifice contrarietatea acestora cu dispozițiile din Legea fundamentală invocate, jurisprudența Curții Constituționale fiind relevantă și în acest sens.

Totodată, în cuprinsul prevederilor art. 42 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 a fost prevăzut expres faptul că persoanele fizice pot beneficia de scutiri, reduceri, eşalonări sau amânări pentru plata taxelor judiciare de timbru, în condițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 193/2008, cu modificările și completările ulterioare.

Pentru considerentele mai sus învederate, apreciem că excepția de constituționalitate a dispozițiilor art. 3 alin. (1) și (2) lit. a) și b) și art. 42 alin. (1) și (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 80/2013 privind taxele judiciare de timbre precum și ale art. 8 alin. (3) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 51/2008 privind ajutorul public judiciar în materie civilă, este **neîntemeiată**.

Cu stimă,

Prim-ministru,

DACIAN JULIEN CIOLOȘ

